

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	101 Екологія
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Екологія»
Курс, семестр	3 курс, 1 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС –6, Загальна кількість годин – 180, із яких: лекцій –32 год., практичних занять – 28 год. Форма семестрового контролю – екзамен
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології
Контактні дані розробника (-ів)	Викладач: Анна ТАРАНЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук, доцент; Контакти: ауд. 43 (навчальний корпус № 1) e-mail: anna.taranenko@pdau.edu.ua сторінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/taranenko-anna-oleksiyivna

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	«Право (за фаховим спрямуванням)»
Компетентності	<p>загальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. - Здатність працювати в команді. - Навички міжособистісної взаємодії. <p>фахові:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління. - Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
Програмні результати навчання	<p>ПРН 1. Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.</p> <p>ПРН 4. Використовувати принципи управління, на яких базується система екологічної безпеки.</p> <p>ПРН 18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи за для отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.</p> <p>ПРН 26. Вміти приймати організаційні, природоохоронні та інші рішення, які забезпечують екологічно безпечне функціонування агроєкосистем.</p>

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК

(SOFT SKILLS)

ОК передбачає набуття наступних загальних компетентностей: здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Навички *soft skills* формуються під час комунікації та роботи в команді на практичних заняттях; здатність брати на себе відповідальність, управляти своїм часом, розуміння важливості кінцевих термінів формується під час виконання завдань самостійної роботи; здатність логічно і системно мислити, креативність формується під час підготовки презентацій, рефератів, доповідей.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сформувати розуміння про управління природоохоронною діяльністю на локальному, регіональному, державному та міжнародному рівнях; навчити використовувати основні принципи та складові екологічного управління з метою забезпечення сталого розвитку держави; сформувати здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основи природоохоронного управління.

Тема 2. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні.

Тема 3. Міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю.

Тема 4. Екологічне управління в галузі використання природного середовища і природних ресурсів.

Тема 5. Управління природоохоронною діяльністю на підприємстві.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Словесні методи: лекція, розповідь-пояснення; бесіда. Наочні методи: ілюстрування. Практичні методи: практичні роботи, робота з нормативними актами (конспектування, тезування). Самостійна робота без контролю викладача: завдання самостійної роботи. Методи з розвитку соціальних навичок: презентації, доповіді, робота в команді.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведена у Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перекладання

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних, лабораторних занять із метою перевірки рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу, підготовленості до виконання конкретних завдань і виконання самостійної роботи. Поточне оцінювання має забезпечити ефективний зворотний зв'язок для здобувача вищої освіти та надати йому можливість використовувати отримані результати для покращення своїх показників під час наступного оцінювання.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену за розкладом згідно з графіком навчального процесу. Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання на дату семестрового контролю. Здобувачу вищої освіти, який одержав під час екзаменаційної сесії незадовільну оцінку (FX) або не був допущений до семестрового контролю, дозволяється ліквідувати підсумкову академічну заборгованість. Ліквідація здобувачем підсумкової академічної заборгованості здійснюється згідно з графіком ліквідації підсумкової академічної заборгованості. Здобувач вищої освіти, який одержав під час семестрового контролю оцінку F за ЄКТС, проходить повторне вивчення навчальної дисципліни за індивідуальною програмою. *Повторне проходження контрольного заходу* для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із кожної навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту, за участю викладачів відповідної

	<p>кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною. Повторне проходження контрольного заходу для підвищення позитивної оцінки з навчальної дисципліни здійснюється тільки один раз із дозволу першого проректора на підставі заяви здобувача вищої освіти. Кількість навчальних дисциплін, які можна перездати здобувачу вищої освіти за весь період навчання, не повинна перевищувати чотирьох. Оцінка, отримана під час перездачі, є остаточною і не підлягає оскарженню.</p>
<p><i>- щодо академічної доброчесності</i></p>	<p>Під час вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, що передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.</p>
<p><i>- щодо відвідування занять</i></p>	<p>Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.</p>
<p><i>- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти</i></p>	<p>Набуття програмних результатів навчальної дисципліни можливе і після успішного закінчення навчання у неформальній та інформальній освіті (платформи Coursera, Prometheus та ін.). Визнання та перезарахування результатів неформального навчання відбувається за наявності документального підтвердження (зокрема сертифікату).</p>
<p><i>- щодо оскарження результатів оцінювання</i></p>	<p>Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту. Заява щодо оскарження результатів оцінювання розглядає апеляційною комісією. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: – попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента і не змінюється; – попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів навчання здобувача з відповідного освітнього компонента, здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.</p>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Шевчук В. Я., Саталкін Ю. М., Білявський Г. О. та ін. Екологічне управління: Підручник. К.: Либідь, 2004. 432 с.
2. Літвак С.М. та ін. Екологічний менеджмент і аудит: Навч. посібник. К.: ВД «Професіонал», 2006. 200 с.
3. Шмандій В.М., Солошич І.О. Управління природоохоронною діяльністю: Навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 296 с.
4. Бобровський А.Л. Екологічний менеджмент. Суми: Університетська книга, 2009. 586 с.
5. Організація управління в екологічній діяльності: підр. для студ. екологічних спеціальностей ВНЗ за ред. Н.В. Максименко. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 282 с.
6. Берзіна С.В., Ярьєвська І.І. та ін Системи екологічного управління: сучасні тенденції та міжнародні стандарти. Посібник. К: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 134 с.
7. Самойленко Н.М., Райко Д. В., Аверченко В. І. Організація та управління в природоохоронній діяльності: навч. посіб., Харків: НТУ «ХПІ», Видавництво «Лідер», 2018. 174 с.
8. Третяк А.М., Будзяк О.С., Третяк В.М. та ін. Екологія землекористування: навч. посіб. за заг. ред. Третяка А.М. К.: Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 178 с.
9. Писаренко В. М., Писаренко П. В., Перебийник В. І. та ін. Агроекологія: теорія та практикум: навчальний посібник. Полтава: «Інтер Графіка», 2003. 320 с.

Додаткові:

1. Яснолоб І.О., Дем'яненко Н.В., Тараненко А.О. Науково-методичні підходи до формування сільських територій у контексті реалізації державної політики України. Причорноморські економічні студії. 2020. №55(1). С. 51-56.
2. Писаренко П.В., Тараненко А.О., Чальцев Д.В., Кахикало О.О., Гришина К. Е., Корчагін О. П. Екологічні аспекти міжрегіональної взаємодії у сфері поводження з твердими відходами (на прикладі програми реабілітації забруднених земель). Вісник ПДАА. 2020. №4. С. 120-127
3. Писаренко П. В., Самойлік М. С., Тараненко А. О., Цьова Ю. А., Приставський М. М. Наукові засади формування регіональної адаптивної стратегії управління гідросистемою (на прикладі р. Ворскли в межах полтавської області). Вісник ПДАА. 2021. №2. С. 124-134. doi: 10.31210/visnyk2021.02.15
4. Писаренко П. В., Самойлік М. С., Тараненко А. О., Серета М.С. Наукове обґрунтування біоремедіації забруднених несанкціонованими звалищами відходів земель. Таврійський науковий вісник. 2021 № 119. С.264-272. DOI 10.32851/2226-0099.2021.119.35
5. Писаренко П.В., Самойлік М.С., Тараненко А.О., Цьова Ю.А., Серета М.С. Біоремедіація ґрунтів, забруднених нафтопродуктами. Сільське господарство та лісівництво. 2021. № 3(22). С. 145-160. DOI: 10.37128/2707-5826-2021-3-12
6. Тараненко А.О., Цьова Ю. А., Серета М.С., Кузенко Л.Ю., Солодовник М.А. Потенціал біомаси відходів сільського господарства для виробництва біоенергетики в Полтавській області. Вісник ПДАА. 2021. № 4. С. 142-154.
7. Тараненко А. О., Глазунова В. Є. Кліматична політика м. Полтави та аналіз інноваційних методів з адаптації до змін клімату у містах. Вісник ПДАА. 2022. № 4. С. 59-65. doi: 10.31210/visnyk2022.04.07
8. Тараненко А.О., Тараненко С.В., Богдарьова Д.В. Перспективи вуглецевого землеробства для пом'якшення наслідків зміни клімату. Таврійський науковий вісник. 2023. № 134. С. 353-360. doi.org/10.32782/2226-0099.2023.134.46
9. Тараненко А.О., Липівська В.О., Матухно Г.І. Аналіз техногенного навантаження на атмосферне повітря м. Полтави. Scientific Progress & Innovations. 2023. № Том 26 № 4. С. 85-90. 10.31210/spi2023.26.04.15
10. Pysarenko P., Samojlik M., Taranenko A., Tsova Yu.i, Horobets M., Filonenko S. Monitoring of Municipal Solid Waste Landfill Impact on Environment in Poltava Region, Ukraine. Ecological Engineering and Environmental Technology. 2022. 5:54-60 DOI: <https://doi.org/10.12912/27197050/151630>

11. Pysarenko, P., Samojlik, M., Taranenko, A., Lavrinenko, I., Mostoviak, I. (2022). Ecotoxicological Assessment of Waste from Oil Production. *Ecological Engineering & Environmental Technology*, 23(6), 111-117. <https://doi.org/10.12912/27197050/152920>.
12. Pysarenko P, Samojlik M, Taranenko A, Mostoviak I, Lavrinenko I, Shpyrna V. (2023) Efficiency of Probiotic Application for the Remediation of Contaminated Soils in Agrocenoses. *Ecological Engineering & Environmental Technology*. 24(6), 94-99. doi:10.12912/27197050/168085.
13. Pavlo Pysarenko, Maryna Samojlik, Viktor Pysarenko, Ivan Mostoviak, Anna Taranenko, Serhiy Taranenko, Oksana Dychenko, Vyacheslav Lastovka, Dmytro Husinsky. Assessment of Landfills and their Impact on the Soil: a Local Study in Ukraine. *Rocznik Ochrona Środowiska*. 26, 178-186. doi.org/10.54740/ros.2024.019

**Реквізити
затвердження**

Затверджено на засіданні кафедри екології, збалансованого природокористування та захисту довкілля протокол від 26 серпня 2024 року № 1

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти			Екзамен	Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань на самостійну роботу	Виконання контрольної роботи		
Тема 1. Основи природоохоронного управління.	5	3			8
Тема 2. Система управління природоохоронною діяльністю в Україні.	15	6			21
Тема 3. Міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю.	5	6			11
Тема 4. Екологічне управління в галузі використання природного середовища і природних ресурсів.	10	9			19
Тема 5. Управління природоохоронною діяльністю на підприємстві.	-	6			6
					15
					20
Разом	35	30	15	20	100

Шкала та критерії оцінювання практичних занять:

5	<p>На високому рівні демонструє знання основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. Виявляє високий рівень розуміння функціонування системи управління природоохоронною діяльністю. На високому рівні аналізує міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю. На високому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у різних галузях охорони навколишнього природного середовища та на підприємстві. Демонструє теоретичні знання щодо методів управління природоохоронною діяльністю. На високому рівні уміє працювати в команді під час розробки рішень щодо екологічного управління. Має ґрунтовні знання щодо основних принципів управління в галузі використання і охорони земель. Виявляє розуміння відповідальності за порушення земельного законодавства. На високому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у галузі охорони земель.</p>
---	--

3-4	На достатньому рівні демонструє знання основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. Виявляє достатній рівень розуміння функціонування системи управління природоохоронною діяльністю. На достатньому рівні аналізує міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю. На достатньому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у різних галузях охорони навколишнього природного середовища та на підприємстві. Демонструє теоретичні знання щодо методів управління природоохоронною діяльністю. На достатньому рівні уміє працювати в команді під час розробки рішень щодо екологічного управління. Має знання щодо основних принципів управління в галузі використання і охорони земель. Виявляє розуміння відповідальності за порушення земельного законодавства. На достатньому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у галузі охорони земель.
1-2	Має низький рівень знань основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. Виявляє низький рівень розуміння функціонування системи управління природоохоронною діяльністю. На низькому рівні аналізує міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю. На низькому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у різних галузях охорони навколишнього природного середовища та на підприємстві. Не демонструє знання щодо методів управління природоохоронною діяльністю. Низька активність роботи в команді під час розробки рішень щодо екологічного управління. Не має ґрунтовних знань щодо основних принципів управління в галузі використання і охорони земель. Не виявляє розуміння відповідальності за порушення земельного законодавства. На низькому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у галузі охорони земель.
0	Завдання з практичних робіт не виконані, відсутні відповіді та активність на практичних заняттях, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання самостійної роботи:

3	Здобувач вищої освіти має високий рівень знань з основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. На високому рівні виявляє розуміння функціонування системи управління природоохоронною діяльністю та аналізувати міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю. Здобувач на високому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у різних галузях охорони навколишнього природного середовища та на підприємстві. Здобувач вищої освіти уміє активно працювати в команді під час розробки рішень щодо екологічного управління. Здобувач вищої освіти уміє на високому рівні самостійно аналізувати, структурувати інформацію та використовувати soft skills під час представлення самостійно виконаної роботи.
1-2	Здобувач вищої освіти має базовий рівень знань з основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами. На середньому рівні виявляє розуміння функціонування системи управління природоохоронною діяльністю та аналізувати міжнародний досвід управління природоохоронною діяльністю. Здобувач на низькому рівні володіє прийомами використання принципів екологічного управління у різних галузях охорони навколишнього природного середовища та на підприємстві. Здобувач вищої освіти уміє працювати в команді під час розробки рішень щодо екологічного управління. Здобувач вищої освіти має навички щодо самостійного аналізу, структуризації інформації та використання soft skills під час представлення самостійно виконаної роботи.

	Завдання для самостійних робіт не виконані, відсутні представлення самостійно виконаної роботи, що не дає можливості оцінити формування компетентностей і досягнення програмних результатів навчання.
--	---

Шкала та критерії оцінювання контрольної роботи:

12-15	Здобувачем надана повна відповідь у письмовій формі.
8-11	Здобувачем надана достатньо повна відповідь у письмовій формі, або повна відповідь з незначними неточностями.
4-7	Здобувачем надана неповна відповідь у письмовій формі
1-3	Здобувачем надана коротка відповідь у письмовій формі із суттєвими помилками.

Примітка: Контрольна робота складається з 5 завдань.

Шкала та критерії оцінювання екзамену

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
Теоретичне питання № 1	0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	1-2	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	3	Відтворення матеріалу зі значними помилками, порушена логічність викладу матеріалу, що свідчить про поверхневе засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	4	Виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна, що свідчить про задовільне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	5	Теоретичне питання розкрито із незначними помилками, що свідчить про добре засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	6	Теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
Теоретичне питання № 2	0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	1-2	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	3-4	Відтворення матеріалу зі значними помилками, порушена логічність викладу матеріалу, що свідчить про поверхневе засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	5	Виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна, що свідчить про задовільне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	6	Теоретичне питання розкрито із незначними помилками, що свідчить про добре засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	7	Теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.

Теоретичне питання № 3	0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	1-2	Механічне відтворення матеріалу зі значними помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
	3-4	Відтворення матеріалу зі значними помилками, порушена логічність викладу матеріалу, що свідчить про поверхневе засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	5	Виклад матеріалу достатньо обґрунтований, відповідь правильна, що свідчить про задовільне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	6	Теоретичне питання розкрито із незначними помилками, що свідчить про добре засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	7	Теоретичне питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
Всього (максимальна)	20	